

PAWEŁ ŻUK*

FRANK GEHRY'S NEW MUSEUM IN PARIS

NOWE MUZEUM FRANKA GEHRY'EGO W PARYŻU

Abstract

The article describes the circumstances surrounding the construction of the new Parisian museum by Frank Gehry. From the beginning dynamic form of Louis Vuitton Foundation for Creation induce various associations among critics of architecture. Kim Willsher asks in the title of her article "Is it a cloud? Is it a cocoon?". Leigh Silver invents even weirder comparison: "(...) Frank Gehry created a new structure in Paris looks like a robotic insect or an alien hive". Another controversial project made by prominent architect caused a multitude of protests in the city considered to be open to the modern architecture.

Keywords: Gehry, museum, Paris

Streszczenie

W artykule opisano okoliczności towarzyszące budowie nowego paryskiego muzeum autorstwa Franka Gehry'ego. Dynamiczna forma Louis Vuitton Foundation for Creation od początku wywoływała różne skojarzenia wśród krytyków architektury. Kim Willsher pyta w tytule swojego artykułu „Czy to jest chmura? Czy to jest kokon?”. Leigh Silver wynajduje jeszcze dziwniejsze porównania: „(...) Frank Gehry stworzył nowy budynek w Paryżu wyglądający jak robotyczny insekt, albo ul obcych”. Kolejny kontrowersyjny projekt wybitnego architekta wzbudził falę protestów mieszkańców, uważanego przecież za otwarte na nowoczesną architekturę, miasta.

Słowa kluczowe: Gehry, muzeum, Paryż

* Ph.D. Arch. Paweł Żuk, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology.

I have always had a curiosity and interest in fashion and as I experienced the world Paris became my favourite city. So when a man who leads in fashion, who collects art that I love invited me to Paris to do a building it was a heavenly assignment¹.

Frank Gehry

The construction site of the new Parisian museum is surrounded by a wall decorated with large-format photographs of plants. The wall has inadvertently become an allegory of the conflict between the supporters and the objectors to the project. You can get the feeling that Gehry's love for Paris is not completely requited. Louis Vuitton Foundation for Creation is, after all, Gehry's second Parisian project. The first one was not particularly lucky. Relatively calm, for Gehry's creations, the building was erected in 1993 as the American Center, in the Bercy neighbourhood. However, the Americans could not afford the maintenance of the building and for several years it remained empty. In 2005 the Center was bought by The Cinémathèque Française, and subsequently adapted it into its headquarters, thus saving Gehry's design from falling into ruin². Earlier, in the 1960s, Gehry spent several years in Paris: "Yes, I lived here. I worked on the Velizy-Villacoublay plan for de Gaulle in Robert Auzelle's Parisian atelier". The entirely different status of the maestro in those days is proven by one sentence from the interview for Paris Match: "I'd just got married, I had two children, not a penny to my name and it was impossible for me to get a work permit". In this time, he befriended Jean Nouvel³.

Frank Gehry, one of the greatest living architects, is known internationally mainly as the creator of the Guggenheim Museum in Bilbao. The building, which cost 100 million dollars, had an enormous social and economic impact, later called the "Bilbao effect". The effect means that a costly architectural design, created by a famous architect, brings gigantic profits. During the first two years of its existence, the museum in Bilbao was visited by 2,6 million people, 80% of whom came to the city exclusively to visit the establishment, or extended their stay for this purpose alone. Additionally, the museum created ca. 9000 new jobs. In 2010, the city recorded an additional 10 million dollar income thanks to the museum. In the last couple of years, the Basque Bilbao has become a Mecca for tourists interested in architecture. At that point, it was very surprising that one spectacular building could resuscitate the whole city. Of course a very valid question is, whether Paris, the tourist capital of the world, needs the Bilbao effect. Paris is one of the most eagerly visited cities, full of museum and other attractions.

The grand opening of the Louis Vuitton Foundation for Creation building, the newest of Frank Gehry's designs, is planned for spring 2014. The project was presented in 2006, with the approximate cost of 100 million euros, and the planned date of opening at the turn of 2009 and 2010. The construction works were delayed by around 4 years. The budget was also exceeded, albeit only slightly, and currently the total cost is approximately 143 million dollars (104 million euros). The project is being created using the private capital of the Foundation. It is run by one of the wealthiest people in France, Bernard Arnault, who is also the 7th wealthiest person in the world and whose fortune is estimated by Forbes to be 27.5 billion dollars. The museum was created to host Arnault's vast collection of contemporary art, and the jewels in this collection are works of artists such as Jean Dubuffet, Jean-Michel Basquiat, Francis Bacon or Damien Hirst⁴. It is meant to serve different functions, such as hosting permanent exhibitions, organising temporary

¹ L. Silver, *Frank Gehry's Incredible Louis Vuitton Foundation for Creation Is Set to Open Next Year*, <http://www.complex.com/art-design/2013/12/louis-vuitton-foundation-for-creation-frank-gehy>

² K. Willsher, *Is it a cloud? Is it a cocoon?*, The Guardian 3.10.2006, Manchester 2006.

³ S. Santini S., *Franck O. Gehry: à nous deux Paris!*, wywiad z F. Gehry'm 20.06.2011, <http://www.parismatch.com/Culture/Art/Franck-O-Gehry-a-nous-deux-Paris-149252>

⁴ H. Samuel, *World's top architect Frank Gehry brands Paris residents 'philistines' after planning permission revoked*, Daily Telegraph 6.02.2011, Londyn 2011.

expositions of contemporary art, multidisciplinary projects, meetings, debates and conferences. One of the most important aims of the Foundation is the development of educational activities, intended especially for the younger viewers of art. In brief, what we have is a typical programme of a modern museum, in which the exhibition function is substantially supported by an extensive lecture and teaching centre. The total surface area of the building is set to be 8900 m², of which 3200 m² will be occupied by exhibition space. The Museum will become a unique gate to Jardin d'Acclimatation, a 19th century children's amusement park. The main entrance hall on the ground floor will serve as one of the entrances to the park. The hall is also meant to be an active social space, with a café and a documentation centre. The vast, multi-functional space next to the hall is intended to be a public one, with a universal, changeable character. Depending on the needs, it can be used as an auditorium for as much as 340 people, an exhibiton space or a place for artistic events and vernissages. As it was mentioned before, an educational space for children will also be provided, which is intended to be an additional attraction for families with children who visit the Jardin d'Acclimatation. The museum's exhibition space will take up a few galleries, both for permanent display and temporary exposition. Apart from that, "chapels" are planned that are going to host the park-themed installations. When moving forward into the museum's gallery, through extensive glass surfaces, the visitors will be able to admire breathtaking vistas.

The intention of the designers is to integrate the museum with the landscape. Works of art, exhibited in the park, are intended to reinforce this relationship⁵. The symbiosis of the museum and the park context is therefore being implemented on many levels. The construction of the Louis Vuitton Foundation is accompanied by the project of transformation and modernization of Jardin d'Acclimatation. Pathways within it were redesigned, elements of structural landscaping were renovated, and the park's run-down vegetation was regenerated. During every stage of the implementation of the project, matters of ecology and sustainable development were taken into consideration. The investment's influence on local flora and fauna, water table and its potential fluctuation was analyzed, as well as the predicted noise effect and increased traffic during the construction works and the subsequent use. According to the newest ecological trends, rainwater should be reclaimed, to support the ecosystems which do not need drinking water. It will be therefore filtered and stored in order to fill the basin in which the museum is built, to clean the glass facade and terraces and to water the flowers⁶.

Diligence with which the team of designers approaches the ecological issues is indeed impressive, although it seems that to a certain extent it has been forced by the atmosphere of conflict which accompanied the implementation of the investment. The edifice, although it is being built without public financing, is nevertheless erected on the city's land. The museum is being created on the plot of land neighbouring the Jardin d'Acclimatation, a children's amusement park on the edge of the famous Bois de Boulogne in western Paris. Bois de Boulogne has the surface area of 846 hectares. The park was designed in 1853 by engineer Alphand and landscape architect and horticulturalist Barillet-Deschamps. Their inspiration was London's Hyde Park. The patrons of the project were the Paris prefect, baron Haussmann and the emperor Napoleon III. Currently there are 28 km of horse-riding trails within its limits, as well as 15 km of cycling routes. There are also numerous lakes, ponds, streams and waterfalls, that have inspired awe in many inhabitants of Paris since the mid-19th century. The modern Parisians – enthusiasts of the Bois de Boulogne – fear that the museum is too powerful an interference and that it depletes the city's greenery. An organization formed, called "Coordination for the Protection of the Bois de Boulogne and its Surroundings", which maintains that the park should be a public one, and that the museum, as it neighbours the playground, cuts it off from the road and the pavement owing to its massive solid; in addition, the 50m tall building infringes the laws regarding the height of buildings due to intricate architectural trickery. Inside, there

⁵ <http://www.arcspace.com/features/gehry-partners-llp/foundation-louis-vuitton/>

⁶ <http://www.fondationlouisvuitton.fr/>

are two-storey mezzanines, that formally are not floors and thus circumvent the law that forbids building edifices taller than two floors in this particular place⁷. Leader of the organization, Francois Douady, gives an uncompromising interviews in the Press: “Paris lacks greenery, not museums. I hope that the project will be razed to the ground”. Sponsors and designers of the museum rebuff the attacks. Moreover, they claim that the project will increase the surface area of greenery in the neighbourhood, because the 1950 bowling alley, dubbed “an architectural horror” will be demolished. Mr. Douady’s group successfully froze the investment for months, it even won a legal battle in the court of first instance. The Judge proclaimed that the building is too close to the road. The ruling outraged the supporters of the museum. Among them was Jean Nouvel, Gehry’s friend of many years. Nouvel said in the *Journal du Dimanche*, that the objectors “show a blind and pernicious individualism that goes against the general interest. They oppose any change for the sake of it. In their tight little suits, they want to put Paris in formaldehyde. It’s quite pathetic”⁸. Frank Gehry, on the other hand, maintained that he was “appalled, shocked and angry”. The First Deputy Mayor of Paris, Anne Hidalgo stated that: “This project will move forward, in the full majesty of the law”. The socialists that govern Paris, who support the project, quickly appealed to the court’s Verdict and after a few months, the investment moved forward.

The story is strikingly similar to the disappointment that befell another French billionaire Francois Pinault, owner of the Christie, Gucci and Yves Saint Laurent brands. He has at his disposal a collection of contemporary art far wider than Bernard Arnault – around 2500 works of the most widely known artists of the past 40 years⁹. Francois Pinault had an ambition to build a giant museum on the Seguin Island, on the land previously occupied by the Renault factory. In 2001 a contest was organized, in which took part, among others, Steven Holl, Rem Koolhaas, Dominique Perrault, Manuelle Gautrand and the Dutch architecture practice MVRDV. The project that won was designed by Tadao Ando¹⁰. After five years of battling the bureaucracy, disheartened Francois Pinault abandoned his aims. In 2006 he bought the Palazzo Grassi in Venice to exhibit his collection and thus the plan to build a giant museum in Paris came to nothing.

Let us however come back to the beginnings of Louis Vuitton Foundation for Creation, when in 2001 Bernard Arnault invited Frank Gehry to Paris and told him about the plans for the new building that would host his art collection, and that was meant to be constructed on the edge of Bois de Boulogne. The architect was fascinated with the place. His account of this event is very emotional: “When Bernard brought me to Jardin d’Acclimatation for the first time I had tears in my eyes. I was reading Proust for the second time and suddenly I visualized Marcel with his friends”¹¹. When he prepared the first sketches, Frank Gehry drew inspiration from the lightness of garden architecture of the late 19th century. Museum was also supposed to remind in its form of the 19th century Parisian architecture, particularly the Grand Palais and the Palm House in the Jardin d’Acclimatation amusement park, that neighboured from the north.

The abovementioned lightness is for Gehry identical with transparency. He calls his building “The Cloud” “It is a Glass cloud – magical, ephemeral, entirely transparent”¹² he says. “I wanted to create a building, that on each occasion shows a different face, depending on the light and time of day. I wanted to achieve everything that the word »transparency« denotes”¹³. He compares his new project to a sailing ship: “I dream of designing in Paris a magnificent sailing ship, that would symbolize France’s cultural calling”¹⁴.

⁷ K. Willsher, *Is it a cloud? Is it a cocoon?*, The Guardian 3.10.2006, Manchester 2006.

⁸ *Ibidem*.

⁹ H. Samuel, *op. cit.*

¹⁰ J. Allen, *Tadao Ando, auction rules, and museum standards in France*, <http://artforum.com/news/week=200144>

¹¹ S. Santini, *op. cit.*

¹² L. Silver, *op. cit.*

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ <http://www.fondationlouisvuitton.fr/>

Dynamic form of the museum from the very beginning evoked different associations among critics of architecture. Kim Willsher asks in the title of her article “Is it a cloud? Is it a cocoon?”¹⁵. Leigh Silver finds even more elaborate comparisons: “...Frank Gehry created a new structure in Paris, which looks like a robotic insect or an alien hive”. Expressions such as “sailing ship” or “iceberg” seem quite soft in comparison. The Guggenheim Museum in Bilbao, was teasingly called a pile of sharply twisting, curving shapes surfaced in titanium. Now, in turn, one can sarcastically write that this building is a heap of twisted glass. One thing remains doubtless – an extraordinary and spectacular architectural design is being constructed in the Bois de Boulogne.

Twelve gigantic Glass sails, covering the interior, was mounted onto white blocks of „the iceberg”. They outline the capacity of the museum, and, according to Gehry’s plans, give it its lightness. The whole of the building was placed in a specially created basin, which strengthens the associations with a sailing ship. The abovementioned sails were the biggest technological challenge. They consist of 3600 glass panels, each of whom was bent in an unique way. Gehry revolutionizes the use of glass to give life to his vision of the building, which is supposed to be light and dynamic and should harmoniously link the 19th century park with the world of contemporary art. In contrast with titanium sheet, glass has so far been difficult to cooperate with in the organic forming of architecture. Since the very early stages of the project, Gehry’s partners used the Digital Project application, a unique tool, created on the basis of CATIA, the brainchild of Dassault Aviation. Without it, constructing the difficult surfaces conceived in Gehry’s head would be impossible. The model of the project was scanned in three dimensions and subsequently transformed into a digital model, that allowed the coordination of the work of different teams.

Gehry said that one of his main premises when he designed Louis Vuitton Foundation for Creation was to intrigue young people. He said: “I hope that they will look at the building and ask – What is it?” He wants to be controversial at all costs and he achieves it! He wants to be like the 20th century art, in which the shocking element that forced the reflection upon the nature of beauty was more important than the beauty itself. The 1989 laureate of the Pritzker Prize is also called the worst living architect in the world¹⁶. When he is pigeonholed as a deconstructivist, he shouts: “I am not a deconstructivist, I keep repeating this! One day I spoke with Jacques Derrida, the theoretician of deconstruction. He was adamant: »No, you are not a deconstructivist!«. I come from the post-war times, where the modernism of Gropius and Le Corbusier was all the fashion. We needed friendlier imagery. Instead of going forward, the architects harked back to the past, to the 19th century. That is how postmodernism was created. This is the school of Philip Johnson. I did not want to inscribe myself into this movement. I sought a means to express what the statues in India or ancient Greece expressed. Those dancing figures, movement, something going on...”¹⁷. That is precisely the character of the new Gehry’s museum in Paris ... There is something going on.

As Steven Erlanger and Marie-Pia Gohin write in the New York Times “Paris has got a long history of controversial architecture. In 1887 »A Protest against the Tower of Monsieur Eiffel« was published in French newspapers, which described the building as »monstrous and useless«. The Pompidou Centre, designed by Richard Rogers and Renzo Piano, created a sensation in 1969. Critics maintained that it had the best view of Paris, nobody saw the building itself. In 1989 the pyramid in the Louvre was dubbed a disfigurement of the palace, but in time it became an accepted symbol...”¹⁸.

¹⁵ L. Silver, *op. cit.*

¹⁶ G. Manauh, *Frank Gehry Is Still the World’s Worst Living Architect*, 14.02.2014, <http://gizmodo.com/frank-gehry-is-still-the-worlds-worst-living-architect-1523113249>

¹⁷ S. Santini, *op. cit.*

¹⁸ S. Erlanger., M.P. Gohin, *Tycoon’s Project: Nimby With a French Accent*, New York Times 7.04.2011, Nowy Jork 2011.

Zawsze intrygował mnie świat mody, a Paryż stał się moim ulubionym miastem. Więc kiedy pewien człowiek, czołowa postać świata mody, kolekcjoner sztuki, którą kocham zaprosił mnie do Paryża, abym zaprojektował budynek, to był znak niebios¹

Frank Gehry

Teren budowy nowego paryskiego muzeum otacza mur ozdobiony wielkoformatowymi zdjęciami roślin. Mur ten niechętny stał się alegorią konfliktu pomiędzy zwolennikami i przeciwnikami projektu. Można odnieść wrażenie, że miłość Gehry'ego do Paryża nie została w pełni odwzajemniona. Louis Vuitton Foundation for Creation to przecież już drugi paryski projekt Gehry'ego. Pierwszy nie miał zbyt dużo szczęścia. Spokojny jak na Gehry'ego budynek powstał w roku 1993, w dzielnicy Bercy jako American Center. Jednak Amerykanie nie mieli pieniędzy na jego utrzymanie i przez kilka lat obiekt pozostawał pusty. W 2005 roku budynek kupiła na swoją siedzibę Fimoteka Francuska, ratując dzieło Gehry'ego przed popadnięciem w ruinę². Wcześniej, w latach 60., Gehry spędził kilka lat w Paryżu: „Tak, mieszkałem tutaj. Pracowałem w paryskiej pracowni Roberta Auzelle'a nad planem Velizy-Villacoublay, dla de Gaulle'a”. O zupełnie innym statusie mistrza w tamtych latach świadczy jedno zdanie z wywiadu dla Paris Matcha: „Właśnie się ożeniłem, miałem dwójkę dzieci, ani grosza przy duszy i nie było możliwe abym uzyskał pozwolenie na legalną pracę”. W tym czasie zaprzyjaźnił się z Jeanem Nouvelem³.

Frank Gehry, jeden z największych, żyjących architektów, znany jest głównie jako twórca Muzeum Guggenheima w Bilbao. Budynek, który kosztował 100 milionów dolarów, wywołał ogromny społeczny i ekonomiczny skutek, zwany „efektem Bilbao”. Ów efekt polega na tym, że kosztowny obiekt architektoniczny, zaprojektowany przez znanego architekta, przynosi ogromne korzyści. W ciągu dwóch pierwszych lat istnienia muzeum w Bilbao odwiedziło ponad 2,6 mln osób, z czego 80% specjalnie przyjechało do miasta lub przedłużyło swój pobyt w nim w tym celu; ponadto muzeum stworzyło około 9000 nowych miejsc pracy. W 2010 roku miasto miało za jego sprawą dodatkowe 10 milionów dolarów przychodu. W ciągu kilku lat przemysłowe, baskijskie Bilbao stało się mekką turystów zwiedzających architekturę. Wtedy ogromnie zaskakujące było, że jeden spektakularny budynek reanimował całe miasto. Oczywiście, bardzo zasadne jest pytanie, czy Paryżowi, stolicy turystycznej świata, potrzebny jest „efekt Bilbao”. Paryż to jedno z najchętniej odwiedzanych miast, pełne muzeów i innych atrakcji.

Otwarcie budynku Louis Vuitton Foundation for Creation, nowego projektu Franka Gehry'ego, spodziewane jest wiosną 2014 roku. Projekt został zaprezentowany w 2006 roku, z kosztem budowy szacowanym na około 100 milionów euro i planowaną datą otwarcia na przełomie 2009 i 2010 roku. Zakończenie budowy opóźniło się o ponad 4 lata. Budżet, chociaż nieznacznie, także został przekroczony i obecnie szacuje się koszty na 143 miliony dolarów (104 miliony euro). Projekt powstaje ze środków prywatnych Fundacji. Kieruje nią Bernard Arnault, jeden z najbogatszych ludzi we Francji, siódmy najbogatszy człowiek na świecie, którego majątek osobisty określany jest przez Forbesa na 27,5 miliarda dolarów. Muzeum zostało utworzone wokół należącej do Bernarda Arnaulta kolekcji dzieł sztuki współczesnej, w której perłami są dzieła artystów, takich jak Jean Dubuffet, Jean-Michel Basquiat, Francis Bacon czy Damien Hirst⁴. Pełnić ma ono różne funkcje, takie jak prezentacja stałych kolekcji, organizacja czasowych wystaw sztuki nowoczesnej, projektów multidyscyplinarnych, spotkań, debat i sympozjów. Jednym z najistotniejszych celów

¹ L. Silver, *Frank Gehry's Incredible Louis Vuitton Foundation for Creation Is Set to Open Next Year*, <http://www.complex.com/art-design/2013/12/louis-vuitton-foundation-for-creation-frank-gehy>

² K. Willsher, *Is it a cloud? Is it a cocoon?*, *The Guardian* 3.10.2006, Manchester 2006.

³ S. Santini S., *Franck O. Gehry: à nous deux Paris!*, wywiad z F. Gehry'm 20.06.2011, <http://www.parismatch.com/Culture/Art/Franck-O-Gehry-a-nous-deux-Paris-149252>

⁴ H. Samuel, *World's top architect Frank Gehry brands Paris residents 'philistines' after planning permission revoked*, *Daily Telegraph* 6.02.2011, Londyn 2011.

Fundacji jest rozwój działalności edukacyjnej ukierunkowanej szczególnie na młodego odbiorcę sztuki. Krótko mówiąc, mamy tu typowy program nowoczesnego muzeum sztuki współczesnej, w którym część ekspozycyjna wspomagana jest znacząco przez rozbudowany zespół audytoryjno-dydaktyczny. Całkowita powierzchnia budynku ma wynieść 8900 m², z czego 3200 m² zajmą przestrzenie ekspozycyjne. Muzeum stanie się pewnego rodzaju bramą do Jardin d'Acclimation, dziewiętnastowiecznego parku rozrywki dla dzieci. Znajdujący się w parterze hol główny będzie służył jako jedno z wejść do parku. Hol ten ma też być również aktywną przestrzenią społeczną z kawiarnią i centrum dokumentacji. Duża, wielofunkcyjna przestrzeń znajdująca się w sąsiedztwie holu ma być publiczna, o uniwersalnym, zmiennym charakterze. W zależności od potrzeb może być używana jako audytorium dla 340 osób, przestrzeń wystawiennicza czy miejsce dla wydarzeń artystycznych i wernisaży. Jak już wspomniano, w obiekcie znajdzie miejsce część edukacyjna dla dzieci, co ma być dodatkową atrakcją dla rodzin z dziećmi korzystających z parku. Przestrzeń ekspozycyjna muzeum obejmie kilka galerii zarówno dla stałej kolekcji jak i dla wystaw czasowych. Oprócz tego przewidziane są „kapliczki”, które będą poświęcone instalacjom tematycznym dotyczącym parku. Przechodząc do galerii w muzeum, poprzez ogromne szklane powierzchnie, odwiedzający będą mogli podziwiać zapierające dech w piersiach widoki.

Zamierzeniem projektantów jest integracja muzeum z krajobrazem. Dzieła sztuki wystawiane w parku mają wzmocnić ten związek⁵. Symbioza muzeum i parkowego kontekstu realizowana jest więc na wielu płaszczyznach. Budowie Fundacji Louis'a Vitton'a towarzyszy projekt transformacji i modernizacji Jardin d'Acclimation. Ponownie zaprojektowano ścieżki spacerowe, odnowiono elementy małej architektury, a także odtworzono podupadłą roślinność parku. Na każdym etapie realizacji projektu wzięto pod uwagę ekologiczne i ludzkie zasady zrównoważonego rozwoju. Zanalizowano wpływ inwestycji na lokalną florę i faunę, poziom wód gruntowych i ewentualne jego zmiany, przewidywane oddziaływanie akustyczne, a także zwiększony ruch podczas budowy i w trakcie późniejszego użytkowania. Zgodne z najnowszymi, ekologicznymi trendami, woda deszczowa ma być odzyskiwana, aby wspomagać systemy niewymagające wody pitnej. Będzie ona przefiltrowana i przechowywana. Ma służyć do napełniania niecki, w której stoi budynek, a także mycia szklanej fasady i tarasów, oraz do podlewania roślin⁶.

Staranność z jaką zespół projektowy podchodzi do kwestii ekologicznych jest imponująca, chociaż wydaje się, że w pewnym stopniu wymuszone to zostało przez atmosferę konfliktu towarzyszącą realizacji inwestycji. Obiekt, choć powstaje bez środków publicznych, wznoszony jest jednak na gruncie otrzymanym od miasta. Muzeum powstaje na działce sąsiadującej z Jardin d'Acclimation, parkiem rozrywki dla dzieci na skraju słynnego Lasku Bulońskiego, w zachodniej części Paryża. Lasek Buloński ma powierzchnię 846 hektarów. Park został zaprojektowany w 1853 roku przez inżyniera Alphanda oraz architekta krajobrazu i ogrodnika Barillet'a-Deschamps'a. Inspiracją dla nich był londyński Hyde Park. Projektowi patronowali prefekt Paryża baron Haussmann oraz cesarz Napoleon III. Obecnie znajduje się w nim 28 kilometrów ścieżek do jazdy konnej oraz 15 kilometrów ścieżek rowerowych. Są tu także także liczne jeziora, stawy, strumienie i wodospady, które budzą zachwyt wielu mieszkańców Paryża od połowy XIX wieku. Współcześni paryżanie – miłośnicy Lasku Bulońskiego – obawiają się, że muzeum jest zbyt mocną ingerencją i uszczupla zasoby zieleni w mieście. Zawiązała się organizacja o nazwie „Koordynacja dla ochrony Lasku Bulońskiego i jego otoczenia”, która uważa, że park powinien być publiczny, natomiast muzeum sąsiadujące z placem zabaw odcina go swoją ogromną bryłą od drogi i chodnika; w dodatku wysoki na 50 metrów budynek narusza wymagania dotyczące wysokości za pomocą architektonicznych sztuczek. W jego wnętrzu znajdują się dwupoziomowe antresole, które nie są formalnie piętrami i służą obejściu prawa zakazującego w tym miejscu budynków wyższych niż dwa piętra⁷. Kierujący stowarzy-

⁵ <http://www.arcspace.com/features/gehry-partners-llp/foundation-louis-vuitton/>

⁶ <http://www.fondationlouisvuitton.fr/>

⁷ K. Willsher, *Is it a cloud? Is it a cocoon?*, The Guardian 3.10.2006, Manchester 2006.

szeniem Francois Douady wypowiada się w prasie dość bezkompromisowo: „W Paryżu brakuje zieleni, nie muzeów. Mam nadzieję, że ten projekt będzie zrównany z ziemią”. Fundatorzy i projektanci muzeum odpierają ataki. Twierdzą wręcz, że projekt powiększy ilość terenów zielonych w okolicy, gdyż zostanie usunięty budynek kręgielni z 1950 roku nazywanej „architektonicznym horrorem”. Grupa pana Douady skutecznie zablokowała inwestycję na wiele miesięcy, wygrała nawet walkę sądową w pierwszej instancji. Sędzia orzekł, że budynek znajduje się zbyt blisko drogi. Wyrok ten oburzył z kolei zwolenników budowy muzeum. Wśród nich znalazł się Jean Nouvel, wieloletni przyjaciel Gehry’ego. Nouvel powiedział dla *Journal du Dimanche*, że przeciwnicy „pokazują ślepy i zgubny indywidualizm, sprzeczny z interesem społecznym. Sprzeciwiają się jakimkolwiek zmianom w trosce o niego. W swoich ciasnych garniturach chcą wsadzić Paryż do formaliny. To dość żałosne”⁸. Natomiast Frank Gehry stwierdził, że jest „oburzony, wstrząśnięty i wściekły”. Zastępca burmistrza Anne Hidalgo oświadczyła: „Ten projekt będzie szedł do przodu, z poszanowaniem prawa”. Wspierający projekt, rządzący Paryżem socjaliści, szybko odwołali się od orzeczenia sądu i po kilku miesiącach inwestycja ruszyła ponownie.

Historia ta jest uderzająco podobna do rozczarowania, które spotkało innego francuskiego miliardera Francois Pinault, właściciela marek Christie, Gucci, Yves Saint Laurent. Dysponuje on znacznie bogatszą niż Bernard Arnault, kolekcją dzieł sztuki współczesnej – około 2500 dzieł najbardziej znanych artystów z ostatnich 40 lat⁹. Francois Pinault miał ambicje zbudować ogromne muzeum na wyspie Seguin, na terenie dawnych zakładów Renault. W roku 2001 zorganizowano zamknięty konkurs, w którym brali udział między innymi Steven Holl, Rem Koolhaas, Dominique Perrault, Manuelle Gautrand czy holenderski zespół MVRDV. Zwycięski okazał się projekt Tadao Ando¹⁰. Po pięciu latach walki z biurokracją, zniechęcony Francois Pinault porzucił swoje zamierzenia. W 2006 roku zakupił dla eksponowania swojej kolekcji Palazzo Grassi w Wenecji i w ten sposób upadł plan budowy ogromnego muzeum w Paryżu.

Wróćmy jednak do początków Louis Vuitton Foundation for Creation, kiedy to w 2001 roku Bernard Arnault zaprosił Franka Gehry’ego do Paryża i opowiedział mu planach nowego budynku dla zgromadzonej przez niego kolekcji dzieł sztuki, mającego powstać na skraju Lasku Bulońskiego. Obejrzone miejsce zafascynowało architekta. Bardzo emocjonalne są jego wspomnienia tego wydarzenia. „Kiedy pierwszy raz Bernard zabrał mnie tutaj do Jardin d’Acclimation, miałem łzy w oczach. Właśnie czytałem po raz drugi Prousta i nagle wyobraziłem sobie Marcela z jego przyjaciółmi”¹¹. Tworząc pierwsze szkice, Frank Gehry czerpał inspirację z lekkości architektury ogrodowej końca XIX wieku. Muzeum miało swoją formą nawiązywać również do dziewiętnastowiecznej architektury Paryża, przede wszystkim Grand Palais, a także do Palmiarni znajdującej się w sąsiadującym od północy parku rozrywki dla dzieci Jardin d’Acclimation.

Wspomniana wcześniej lekkość jest dla Gehry’ego tożsama z przezroczystością. Nazywa swój budynek „chmurą”. „To jest szklana chmura – magiczna, ulotna, całkowicie przezroczysta”¹² powiada. „Chciałem stworzyć budynek, który za każdym razem pokazuje inne oblicze w zależności od światła i pory dnia. Chciałem osiągnąć wszystko to, co słowo »przezroczystość« oznacza”¹³. Porównuje też swój nowy projekt do żaglowca: „Marzę o zaprojektowaniu w Paryżu, wspaniałego żaglowca, symbolizującego kulturowe powołanie Francji”¹⁴.

⁸ *Ibidem*.

⁹ H. Samuel, *op. cit.*

¹⁰ J. Allen, *Tadao Ando, auction rules, and museum standards in France*, <http://artforum.com/news/week=200144>

¹¹ S. Santini, *op. cit.*

¹² L. Silver, *op. cit.*

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ <http://www.fondationlouisvuitton.fr/>

Dynamiczna forma muzeum od początku wywoływała też różne skojarzenia wśród krytyków architektury. Kim Willsher pyta w tytule swojego artykułu „Czy to jest chmura? Czy to jest kokon?”¹⁵. Leigh Silver wynajduje jeszcze dziwniejsze porównania: „(...) Frank Gehry stworzył nowy budynek w Paryżu wyglądający jak robotyczny insekt, albo ul obcych”. Dość stonowane wydają się być takie określenia jak „żaglowiec” czy „góra lodowa”. Muzeum Guggenheima w Bilbao nazywane było przez złośliwych stertą poskręcanej, tytanowej blachy. Teraz z kolei można sarkastycznie napisać, że budynek ten to sterta poskręcanego szkła. Jedno nie ulega wątpliwości – w Lasku Bulońskim powstaje architektura niezwykła i spektakularna.

Dwanaście ogromnych szklanych żagli okrywających wnętrze zostało przymocowanych do białych bloków „góry lodowej”. Wyznaczają one kubaturę muzeum i w zamierzeniu Gehry’ego nadają mu ową lekkość. Całość umieszczono w specjalnie utworzonym basenie, co wzmacnia skojarzenia z żaglowcem. Wspomniane żagle były największym wyzwaniem technologicznym. Składają się one z 3600 szklanych paneli, z których każdy zakrzywiony jest w niepowtarzalny sposób. Gehry rewolucjonizuje wykorzystanie szkła, aby dać życie swojej wizji budynku, który ma być lekki i dynamiczny oraz powinien harmonijnie łączyć XIX-wieczny park ze światem sztuki nowoczesnej. W przeciwieństwie do tytanowej blachy, szkło do tej pory było trudne w organicznym formowaniu architektury. Od bardzo wczesnych faz projektu współpracownicy Gehry’ego używali aplikacji Digital Projekt, unikatowego narzędzia powstałego na bazie stworzonego przez Dassault Aviation programu Catia. Bez tego nie byłoby możliwe zbudowanie skomplikowanych powierzchni, które powstały w głowie Gehry’ego. Model projektu został trójwymiarowo zeskanowany i następnie przekształcony w model cyfrowy, umożliwiając koordynację prac różnych zespołów roboczych.

Gehry powiedział, że jednym z jego głównych założeń przy projektowaniu Louis Vuitton Foundation for Creation było zaciekawienie młodych ludzi. Powiedział: „Mam nadzieję, że spojrzą na budynek i zapytają – Co to jest?” Chce być kontrowersyjny za wszelką cenę i osiąga to! Chce być jak sztuka XX wieku, w której od samego piękna ważniejsze było szokowanie zmuszające do refleksji nad tym, czym jest piękno. Zdobywca nagrody Pritzikera w 1989 roku nazywany jest także najgorszym żyjącym architektem¹⁶. Gdy zostaje zaszufladkowany jako dekonstruktywista krzyczy: „Nie jestem dekonstruktywistą! Wciąż to powtarzam! Rozmawiałem pewnego dnia z Jacques’em Derrida, teoretykiem »dekonstrukcji«. Był stanowczy: „Nie, nie jesteś de konstruktywistą!”. Pochodzę z powojennych czasów, gdy rządził modernizm jak u Gropiusa czy Le Corbusiera. My potrzebowaliśmy bardziej przyjaznych obrazów. Zamiast iść naprzód architekci zwrócili się ku przeszłości, do XIX wieku. Tak powstał postmodernizm. To jest szkoła Philipa Johnsona. Nie chciałem się wpisywać w ten ruch. Szukałem sposobu, żeby wyrazić to co pośagi z Indii czy starożytnej Grecji. Te tańczące postacie, ruch, że coś się dzieje...”¹⁷. Takie właśnie jest nowe paryskie muzeum Gehry’ego... Coś się dzieje.

Jak piszą Steven Erlanger i Marie-Pia Gohin w New York Timesie „Paryż ma długą historię kontrowersyjnej architektury. W 1887 roku »Protest przeciwko wieży Pana Eiffela« został opublikowany we francuskich gazetach, opisując budowlę jako »monstrualną i bezużyteczną«. Centrum Pompidou projektu Richarda Rogersa i Renzo Piano, wywołało furorę w 1969 roku. Krytycy twierdzili, że miało najlepszy widok na Paryż, nikt nie widział samego budynku. W 1989 roku piramidę w Luwrze okrzyknięto oszpeceniem pałacu, z czasem stała się ona zaakceptowanym symbolem...”¹⁸.

¹⁵ L. Silver, *op. cit.*

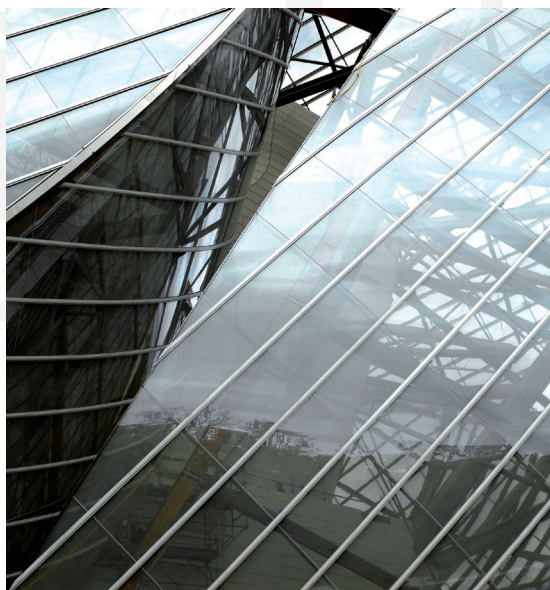
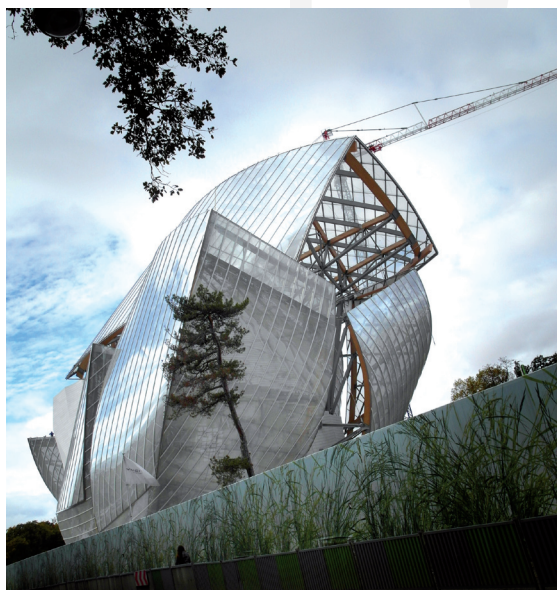
¹⁶ G. Manaugh, *Frank Gehry Is Still the World's Worst Living Architect*, 14.02.2014, <http://gizmodo.com/frank-gehry-is-still-the-worlds-worst-living-architect-1523113249>

¹⁷ S. Santini, *op. cit.*

¹⁸ S. Erlanger., M.P. Gohin, *Tycoon's Project: Nimby With a French Accent*, New York Times 7.04.2011, Nowy Jork 2011.

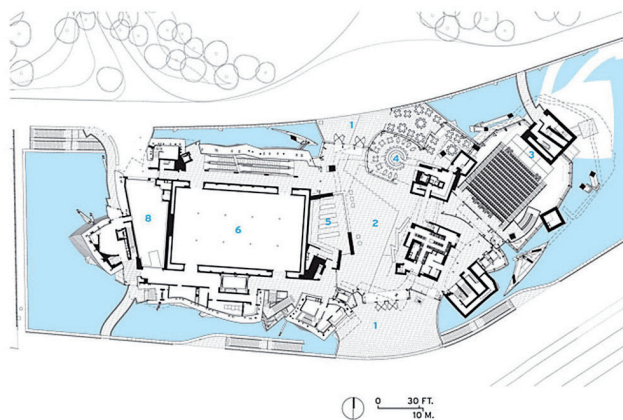
References/Literatura

- [1] Allen J., *Tadao Ando, auction rules, and museum standards in France*, <http://artforum.com/news/week=200144>
- [2] Erlanger S., Gohin M.P., *Tycoon's Project: Nimby With a French Accent*, New York Times 7.04.2011, Nowy Jork 2011.
- [3] http://archrecord.construction.com/projects/building_types_study/museums/2014/1410-Fondation-Louis-Vuitton-Gehry-Partners-slideshow.asp?imt=drawing
- [4] <http://www.arcspace.com/features/gehry-partners-llp/fondation-louis-vuitton/>
- [5] <http://www.fondationlouisvuitton.fr/>
- [6] Manaugh G., *Frank Gehry Is Still the World's Worst Living Architect*, 14.02.2014, <http://gizmodo.com/frank-gehry-is-still-the-worlds-worst-living-architect-1523113249>
- [7] Samuel H., *World's top architect Frank Gehry brands Paris residents 'philistines' after planning permission revoked*, Daily Telegraph 6.02.2011, Londyn 2011.
- [8] Santini S., *Franck O. Gehry: à nous deux Paris!*, wywiad z F. Gehry'm 20.06.2011, <http://www.parismatch.com/Culture/Art/Franck-O-Gehry-a-nous-deux-Paris-149252>
- [9] Silver L., *Frank Gehry's Incredible Louis Vuitton Foundation for Creation Is Set to Open Next Year*, <http://www.complex.com/art-design/2013/12/louis-vuitton-foundation-for-creation-frank-gehry>
- [10] Willsher K., *Is it a cloud? Is it a cocoon?*, The Guardian 3.10.2006, Manchester 2006.

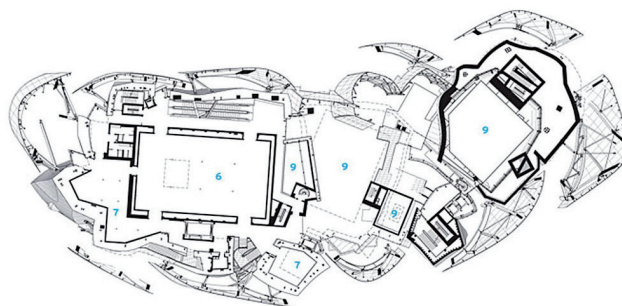

III. 1, 2. Louis Vuitton Foundation for Creation, Frank Gehry, photo Paweł Żuk

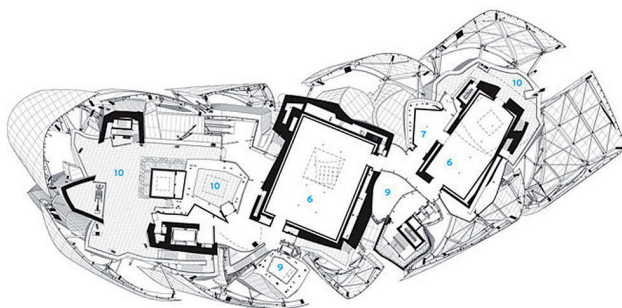
II. 1, 2. Muzeum Fundacji Louis Vuitton dla Twórczości, Frank Gehry, fot. Paweł Żuk

Rzut parteru

Poziom 5 - galeria

Poziom zachodniego tarasu

1. wejście
2. lobby
3. audytorium
4. kawiarnia
5. księgarnia
6. galeria
7. "kaplica"
8. strefa dostaw
9. pustka
10. taras

III. 3. Louis Vuitton Foundation for Creation, Frank Gehry, plans. Source: http://archrecord.construction.com/projects/building_types_study/museums/2014/1410-Fondation-Louis-Vuitton-Gehry-Partners-slideshow.asp?imt=drawing

II. 3. Muzeum Fundacji Louis Vuitton dla Twórczości, Frank Gehry, rzuty. Źródło: http://archrecord.construction.com/projects/building_types_study/museums/2014/1410-Fondation-Louis-Vuitton-Gehry-Partners-slideshow.asp?imt=drawing